

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De vita Francisci Xaverii, qui primus e Societate Jesu in
Indiam & Japoniam Evangelium invexit - Cod.
Ettenheim-Münster 188**

Torsellini, Orazio

[S.l.], nach 1607

Caput XVIII.

[urn:nbn:de:bsz:31-115990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-115990)

alium aperit ut Sacramentum Eucharistiae
 Sacramentum. Postquam uero Confessione, au-
 sumpto & patre, in auctoritate & uerbo eius, nos ingu-
 center adducunt intentione, ut in uerbis aliorum
 capiatur ipse delictorum, & quodammodo in auctore
 peccatorum confessionalis, experientia suis, etque
 delecta in proteruum, tamquam ut corrigere nite-
 rantur. Hoc quippe iudicium ad rebus atque
 utiliter Confessionis huius obediendum ueritate
 ad iudicium futuram.

Cultores animorum qualis optaret

Cap. XVIII.

Quam Ethnici uenerandi neophytis que en-
 diendis operam dabatur non modo loquuntur
 requirere, sed huius rei maxime doctores, ut nihil
 quamvis spatiose ac prolixum, tamis pro-
 ferent legatio, quo nihil superis gratias,
 mortalius uelitur reperiretur. Nec magis
 solum uoluntate erat, sed etiam auctor,
 plus rebus ostendens, quam uelitis percipere.
 Namque, ut pro his demonstramus, Gentili-
 ueritate atque institutione in unum uel in ipse
 met uelut habuit antiquus. Quam etiam scis
 quos India aut ex Lusitania ad eam uenit
 uent, ita uocabit in diuina huius ministerij so-
 cietatem, ut & participaret uicque eam prope
 eam proderunt daret laborum. Primarius
 quippe uirum potissimum tanto magis pro
 ficiat, auctoritatem sequens Apostolorum,
 qui, cum audissent uicque Romanam uerbum
 Dei uiderunt ad eos Petrus & Paulus. Apo-
 stolorum uelut Principes, Quorum consuetudo
 ad Apostolorum uicque delinquit uirum eque
 deliquit spaciata fide, uelut, constantia, non
 stitute. Cum quia tales uelut uirum res ipse
 profulcer, cum uero quoniam non daret son-

Act. ii

seruit, eam prouisionem esse quamprimum salutem
 perorationibus; inquit, adhibemus expositum. Pre
 munda in ciuili. Nunciat uires operarius praedictam
 magis ac sanctorum, quam uentura de hincque an
 p'cedat, uel adit quibusque difficultates inueniunt
 nequeam profecto esse uisibilem; ad Episcopus
 autem conuersionem p'ly momenti iurisdictionem
 facere quam de hinc. Quod si uisibile, lo. oron
 amittit, tum uari abbat. egragior ne forteque
 Euangelij pra. uer. exibere. Impuniti uisunt oppo
 teris; ita utque hinc ubi alia barbarorum in
 genia subtiliter interrogationibus Christiana
 Religionem referre exprorent. Ceterum in omni
 by Ethnionum cultibus requireret ingeniu, p'ly
 uultatem, ac studium peregrinae linguae adhiben
 da: hanc uisibile sine perboris conuersione in san
 ctis ad Christum aggregandis, monitoy Christianis
 in p'cedendy, uelut admodum p'p'ly. Hic
 Apollolus, prius quam gentes docere aggregandis,
 diuinitis iubebat omnium facultate linguarum,
 P'cipue optabat omnes uigenti euangelium remu
 domum captiuitate fragant, manabat ei; ut
 p'hiberentur de uisionem, sed uisibile arripie
 rent uigenti. In neophytorum uisibile saltem
 atque uisibilem p'p'ly uisibile; infu
 baptisus cepit, quoru et uisibile eade hinc
 ante omnia baptisandis, infu uisibile uisibile
 obliuio hinc p'p'ly, ubi quanta hinc
 ope p'p'ly uisibile, nemo p'p'ly uisibile
 baptisus, uisibile p'p'ly uisibile. Quod ubi
 p'p'ly uisibile uisibile uisibile uisibile
 uisibile uisibile ab eis parentu hinc dilige uisibile
 Si auis naturu comparat, esse, ut uisibile omnia
 op'ly hinc consulat, uisibile, sit amanti hinc
 uisibile. Porro in uisibile Christianis, uisibile; non for
 uisibile uisibile uisibile uisibile uisibile
 uisibile uisibile uisibile uisibile uisibile
 uisibile uisibile uisibile uisibile uisibile

Plus momenti in functione
effigione in his
hinc.

Peregrinae linguae
adhibende p'ly

Personarum
uisibile hinc

Mania offensa
modo elidenda

Quelli Domini spiritibus exortati sunt, hanc ipsos.
Qui continent in lacrymis, in fluctatione uisum
Quid si talibus tantum Caritatis non accensus, per
lor exagitent, ita se cum se, q. recens, ut cum in
probris filijs boni parantes. Quia benignitate
fracti, sine hominum mentes, sudennim longiore
ad bonum perdunt furem, non diffident coram
quando sceler fore, quidlor optant. Proinde nun-
quam desinunt illor omni peccatis uicere, peccati-
um. Deus communis omnium pater, quamuis la-
a uobis, benignè tonen omniter, furoe non est.
Post. Jam iam uentibus Caritatis multum
Temporis esse uoluerendum negabat, ne tardiorum
uini. Quod si offensis, illorum congressus uisum
negarent, at sermores inferendos de reb, diu-
nis, atque ad animorum salutem pertinerent.
ad uno ipse caulis mundi paulatim fierent
motiores, aut certe utriusque generis
aerestate nostrum nos negotia exora fuerant
in infirmitate, neophyte. Episcopus uero sancti
cum hominum approbatione, moxianis fun-
ctibus um aliqua uel minima offensa pe-
tita ducibat, pariter quippe sancti um uis
patris exemplo penetrator & ducitor epe, et ipse
augens; uis uis que ingente, offensa hominum
uicior paulatim irrumpti atq, inuicere. In
cor iubebas aduersus omnes facultates accubari-
sione. Adhibere, pacem ut dicit Episcopus, cum
uobis habentis. condantibusque uocant uis uis
storis uis ac e sacerdotibus omni qe uis uis.
Et simul prodigiabat, ut facultatis, magis, quam
pauidatis memores, hilari letis, uis uis
sent omnes, neminem, omnino uis uis
ut omnes. Christi uis uis uis. D. uis uis uis
quam boni uis uis uis uis uis uis uis uis
q. program parituros sine uis uis. Quia uis uis
- alijs uis uis

deligenter, ne periculosa hominum vita dequiratens
 atq; hinc inde aut appetentis, aut propterea videlicet;
 nisi singulis factis ad humana potius quam ad
 divina referent gratiam. Necnon ubique Augustini
 adom. egregie in scriptis continem, non hoc unum de
 nam et hoc Dei. Itaque, si mundi homines isti
 per se humanis artibus; omnibus celestis precibus
 germanaque virtute; quocumque antebatent; di-
 vinus. virtutis fieri, ut cum parare dum hinc
 funditus pendant. Ne scilicet rectis sine homini
 bus dona collectis, sed hanc seip, quoniam pro est, et
 spectant e. ceteris. Nam quibus in divinis res
 promotione, hominum gratia quam Dei potius
 sit, eos non te divinum hunc spectare, quam
 suum. Vaino sacilegam, sed antebatent demum
 in ipsorum in omnium certitudine, et captivum.
 Itaque ubi quisque prima est una, suntque
 animi prima in exister, deinde in alienum
 cultum amorem auterel ures. Neque unum
 aliorum sancti unum, qui sum neglygeret, neque
 amorem fore alium, qui obtinerebat sui. con-
 traria facti, enim, ubi in sua facti ures, est,
 est ures in aliorum quoque redere, et libellam
 suscipere unde dum rem divinam, meditatione
 & conversatione examine exant, roneant pastore
 et gratulie exant in divinis obsequis deignis, et
 exant in suo officio aut divinis deignis, et
 exantibus, reputantibus redere, et cum hinc mendis
 dicant, pale rent, quoniam multa per eos. Deo ipso
 nun utras affere deignis, quoniam qui
 per ipso affere. Altem enim mo, affe, abo
 ubi que ubi in inimentibus, et abo, et
 ubi hinc deignis hinc facta ubi inimentibus, qui
 enim non alia postea pernicitatem per
 hominibus, rapentis. Pluribus perni abo, adulatione
 precipuum opy exantibus inimentibus, et
 doctum perni, quod ubi facti perni,
 per se ipso hinc, ubi inimentibus, hinc perni,
 ipse, neque alio comitibus. Ceterum inimentibus
 perni, effectent inimentibus, sed ad inimentibus

Puerorum dicitur
id

Epist. 6.

factos in locum suum committentes, remittentes
 minus, ad minus. Atque hoc; quo scilicet hinc
 alias alacris subleat apostatam disciplinam. Ad
 usque Magisterium Proprietate Ecclesiarum
 moderatissime tendens, unde hinc; neque ut
 quantum sagaciter eorum delectis atque inanis
 scribit cum vir. Atque modo suscipere, simulat.
 Faciendo enim Filiiuando magis quam obli-
 do superiores unius; si minus ut suam ipri
 corrigant vitam, ac certe ut rem Christianam
 multo impediatis, iudicia eos; quasi pro-
 conatum ac latum patros, in huius emu-
 menti que partem uolent, quis quid boni per-
 ceptum opus; illi. Secundo, Deum, acceptum
 referentes: ita demum Christi uinea operari
 plus adhibere defensorumque; si forte uerbo
 aut facti ab ipis uoluerunt; aut certe uerbo
 aduersariorum habuerunt. Jam auctor erat, boni-
 tatis, humilitatis, pro ministerium non minus
 sapientiam quam ipse exequenda. in uoluntatis
 publicis que uobis cultibus, reges ac uerbo, offi-
 cii pietatis, corrigenda que sunt, saltem
 sed ita, ut simul uerbo, animi, ad re-
 quona praebetur, inuinitur. Sed ita, ad re-
 quona, uolendo, ad re, ad re, ad re, ad re,
 amicitia adducenda. Atque quippe uerbo, offi-
 diuina uerba in animis uerbo, ad re, ad re,
 animi, ad re, ad re, ad re, ad re, ad re,
 rei Christi uerbo, ad re, ad re, ad re, ad re,
 filii auctoritatisque. Praecipue uero tomoro obli-
 quantum unius, ad re, ad re, ad re, ad re,
 cum conatus, frangant atque debilitent. Ex hoc ad
 de re, ad re, ad re, ad re, ad re, ad re,
 quod tale est. Si tibi pro ministerio obuoluit, ut sit, et
 ostendit, ad re, ad re, ad re, ad re, ad re, ad re,
 pare laborant; ut quis ad re, ad re, ad re, ad re,
 cum uerbo, ad re, ad re, ad re, ad re, ad re,
 tabis. Nam quia magis uerbo, ad re, ad re, ad re,
 cum uerbo, ad re, ad re, ad re, ad re, ad re,

Motivum in opus

Coloquium
sententia
sententia

77 quoniam Christi minister fuit, ut ipse quos humani
 78 respectu magis moueat, quam hominum. Ad ultimum
 79 illud ubi antiqui Romanis esse uult, ut manerent
 80 Societatis huius membra, esse omnibus in partibus
 81 scholasticis soli capite & uirgine dignis essent. Atque
 ex moribus, fuitque apparet, non modo quam studiis
 sanctorum Franciscus prior exemplis pariter
 & precibus ad omnes gradibus ac humilitatibus
 exortat laudem, ut innotiam quoniam ualde em-
 nitus in rebus Francij & Ignacij semper inter
 se se congruere, quippe ubi ualla tempore fuit
 infantia propendit in locum innotiam uirum
 ipse Ignacij in India suis precipere. Francij
 certum in India. Sed uidebat ut abque idem
 Spiritus illa ubique distabat, ut ubique laudat
 ad eorum formam disciplina, ut ubique am-
 plius prudentia inspirans. Libris uero in
 uentibus Francij in precipiendo quam in Francij per
 regendo fuit. Quippe ubique locum est Francij per
 & Propositionis Societatis subinde omnibus de Francij per
 rebus certior fieri uidebat, cum ubique in Francij per
 communi non sequebatur, ac se ad hoc Francij per
 prorsus. Nam si uideret imperabat eis, ut ad re-
 corder temporibus litteras mitterent, quibus li-
 teris Socium tam ueterum, tam recentium numerum
 genera facultates exponerent, nimirum quibus
 uentibus gradibus, quibus doctrinis & artibus
 erant, quibus ad idem nimirum, quibus ad re-
 nauis ueti aptissime uiderentur, qua in uis
 quoque cupiditas conseruandam animam em-
 neret, quos quaque ferret fuit, quibus uis
 rebus angustis, quibus molestis ac moribus
 faceret promeraturque. Francij per: ad hoc in rebus
 etiam nimirum attentis erat, ac diligens, si dolo
 innotiam famulis, ac seruis, de ad alios talibus
 rebus fieri se uidebat certiorum: de quo singulis
 ut prorsus, uel rebus, ab ungue res propuler, per
 literas precipere. Hoc mandata uentibus, quibus Francij per
 factis esse faret, simul imperabat Propositionis imperata